NN 44/2020 (9.4.2020.), Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-III-1313/2018 od 5. ožujka 2020.

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

910

Ustavni sud Republike Hrvatske, u Prvom vijeću za rješavanje pretpostavki za odlučivanje o ustavnim tužbama, u sastavu sudac Mato Arlović, predsjednik Vijeća, te suci Mario Jelušić i Miroslav Šumanović, članovi Vijeća, u postupku koji je ustavnom tužbom pokrenulo Veleučilište »Lavoslav Ružička« u Vukovaru, koje zastupa Krešimir Rastija, odvjetnik u Osijeku, na sjednici održanoj 5. ožujka 2020. jednoglasno je donio

RJEŠENJE

I. Ustavna tužba se odbacuje.

II. Ovo rješenje objavit će se u »Narodnim novinama«.

Obrazloženje

I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Veleučilište »Lavoslav Ružička« u Vukovaru, koje zastupa Krešimir Rastija, odvjetnik u Osijeku, podnijelo je 8. lipnja 2017. ustavnu tužbu u povodu presude Županijskog suda u Zagrebu (u daljnjem tekstu: drugostupanjski sud) broj: Gž R-185/17-2 od 18. travnja 2017. (u daljnjem tekstu: drugostupanjska presuda) i presude Općinskog suda u Vukovaru broj: Pr-298/2016-14 od 1. prosinca 2016. (u daljnjem tekstu: prvostupanjska presuda).

Ustavna tužba zavedena je pod brojem U-III-2628/2017.

2. Drugostupanjskom presudom odbijena je žalba podnositelja (tuženika u parničnom postupku) i potvrđena prvostupanjska presuda u točkama I. i III. izreke (koje su pobijane žalbom podnositelja).

Prvostupanjskom presudom:

– točkom I. izreke djelomično je prihvaćen tužbeni zahtjev tužiteljice E. M. i utvrđeno je da je podnositelj uznemiravao i povrijedio dostojanstvo tužiteljice na način pobliže opisan u izreci, te je podnositelju naloženo da tužiteljici naknadi štetu (uzrokovanu uznemiravanjem i povredom dostojanstva) u iznosu od 10.000,00 kn;

– točkom II. izreke odbijena je tužiteljica s preostalim dijelom tužbenog zahtjeva za naknadu štete;

– točkom III. izreke određeno je da svaka stranka snosi svoj parnični trošak.

3. Podnositelj u ustavnoj tužbi navodi da mu je osporenim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje zajamčeno člankom 29. stavkom 1. Ustava Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.).

4. Budući je protiv drugostupanjske presude podnio Vrhovnom sudu Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) reviziju Ustavni sud je podneskom broj: U-III-2628/2017 od 14. lipnja 2017. obavijestio podnositelja da će zastati s ustavnosudskim postupkom do donošenja odluke Vrhovnog suda o podnesenoj reviziji.

5. Podneskom od 28. ožujka 2018. podnositelj je obavijestio Ustavni sud da je Vrhovni sud rješenjem broj: Rev 600/17-2 od 13. prosinca 2017. (u daljnjem tekstu: rješenje Vrhovnog suda) odbacio kao nedopuštenu njegovu reviziju podnesenu protiv drugostupanjske presude.

U podnesku je naveo da predlaže Ustavnom sudu nastaviti ustavnosudski postupak pokrenut ustavnom tužbom i ujedno predlaže da Ustavni sud ukine prvostupanjsku i drugostupanjsku presudu i rješenje Vrhovnog suda.

6. Potom je ustavnosudski predmet dobio novi broj: U-III-1313/
2018.

7. Za potrebe ustavnosudskog postupka pribavljen je spis Općinskog suda u Vukovaru (u daljnjem tekstu: prvostupanjski sud) broj: Pr-298/2016.

II. ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

8. Podnositelj je javna ustanova osnovana Uredbom Vlade Republike Hrvatske o osnivanju veleučilišta »Lavoslav Ružička« u Vukovaru (»Narodne novine« broj 92/05., 57/07. i 119/13.; u daljnjem tekstu: Uredba: 92/05-119/13), čija je djelatnost:

– ustrojavanje i izvođenje stručnih studija sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (»Narodne novine« broj 123/03., 198/03. – Uredba, 105/04., 174/04., 2/07. – odluka USRH broj: U-I-1707/2006, 46/07., 45/09. – članak 30. Zakona o osiguranju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju i članak 11. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nacionalnoj zakladi za znanost, visoko školstvo i tehnologijski razvoj Republike Hrvatske, 63/11., 94/13., 129/13., 101/14. – odluka i rješenje USRH broj: U-I-5578/2013 i dr., 60/15. – odluka USRH broj: U-I-7431/2014 i dr., 131/17. – Uredba i 96/18. – članak 4. Zakona o ovlasti Vlade Republike Hrvatske da uredbama uređuje pojedina pitanja iz djelokruga Hrvatskog sabora; u daljnjem tekstu: ZoZDVO:123/03-96/18);

– obavljanje visokostručnog razvojnog i istraživačkog rada te znanstvenog rada;

– ustrojavanje i izvođenje programa stalnog usavršavanja, cijeloživotnog obrazovanja i

– izdavačka, te bibliotečna i informatička djelatnost vezana za njegovu temeljnu djelatnost.

9. Tužiteljica E. M. podnijela je 13. lipnja 2016. prvostupanjskom sudu tužbu protiv podnositelja radi zaštite dostojanstva koje joj je povrijeđeno uznemiravanjem na radnom mjestu (tajnice podnositelja).

Naime, prema tvrdnjama tužiteljice prije nego što joj je 11. ožujka 2016. podnositelj otkazao ugovor o radu, dekan podnositelja kontinuirano ju je verbalno uznemiravao po osnovi njezina zdravstvena stanja, a posebno na sjednici Stručnog vijeća podnositelja održanoj 16. veljače 2016., kada je pred članovima tog vijeća ponovio uvredljive tvrdnje u pogledu njezina psihičkog zdravlja.

Nadalje, prema tvrdnjama tužiteljice uznemiravanje je nastavljeno i nakon što je rješenjem prvostupanjskog suda broj: Pr-245/16-6 od 3. svibnja 2016. određena privremena mjera radi vraćanja tužiteljice na rad do dovršetka radnog spora pokrenutog protiv odluke o otkazu ugovora o radu. Tada je uznemiravanje počinjeno između ostalog i neopravdanim slanjem tužiteljice na izvanredni zdravstveni pregled radi utvrđivanja njezine radne sposobnosti i onemogućavanjem tužiteljici da obavlja poslove i radne zadatke tajnice podnositelja.

Gore navedeno rješenje prvostupanjskog suda je rješenjem Županijskog suda u Rijeci broj: Gž R-565/2016-2 od 6. srpnja 2016. preinačeno na način da je odbijen tužiteljičin prijedlog za određivanjem navedene privremene mjere.

Prvostupanjskom presudom djelomično je prihvaćen tužbeni zahtjev tužiteljice.

U obrazloženju prvostupanjske presude navedeno je:

»Saslušanjem tužiteljice kao stranke u svrhu dokazivanja, čitanjem odluke po pritužbi tužiteljice koju je donio ovlaštenik za zaprimanje i rješavanje pritužbi zaposlenika za zaštitu dostojanstva radnika tuženika I. B. dana 30. svibnja 2016. godine, zatim čitanjem uputnice za izvanredni zdravstveni pregled od 13. svibnja 2016. godine, a djelomično i saslušanjem zastupnika tuženika – dekana M. S. kada je izjavio kako je pod točkom 'razno' upoznao članove Stručnog vijeća tuženika o postupku otkazivanja ugovora o radu tužiteljici utvrđeno je da je tužiteljica učinila vjerojatnim da je uznemiravana po osnovi svog zdravstvenog stanja i da joj je zbog toga povrijeđeno dostojanstvo na način pobliže opisan u točki I. izreke presude, a što poslodavac ovdje tuženik nije opovrgnuo odnosno nije dokazao da to nije točno.«

10. Drugostupanjskom presudom odbijena je podnositeljeva žalba i potvrđena je prvostupanjska presuda u pobijanom dijelu.

U obrazloženju drugostupanjske presude navedeno je:

»Polazeći od utvrđenja da je tužiteljica učinila vjerojatnim da je na radu uznemiravana po osnovi svog zdravstvenog stanja (prima facie dokaz), da joj je zbog takvog postupanja stvoreno neprijateljsko i ponižavajuće radno okruženje te da joj je zbog toga povrijeđeno dostojanstvo na način pobliže opisan izrekom presude, a da tužitelj nije uspio dokazati da uznemiravanja nije bilo, sud prvog stupnja je, pozivom na pravila o preraspodjeli tereta dokazivanja iz čl. 20. st. 1. Zakona o suzbijanju diskriminacije ('Narodne novine', broj: 85/08 i 112/12, dalje: ZSD) utvrdio da je do uznemiravanja tužiteljice došlo (čl. 3. st. 1. ZSD) čime je povrijeđeno njezino dostojanstvo i pripada joj pravo na naknadu štete zbog povreda prava osobnosti u smislu odredbi čl. 11. ZSD u vezi s čl. 19. st. 1. Zakona o obveznim odnosima ('Narodne novine', broj: 35/05, 41/08, 125/11 i 78/15, dalje: ZOO). Primjenjujući kriterije iz čl. 1100. st. 1. i 2. ZOO, sud prvog stupnja utvrdio je da tužiteljici pripada pravična novčana naknada pretrpljene neimovinske štete u iznosu od 10.000,00 kn, dok je u preostalom dijelu tužbeni zahtjev odbio.«

11. Rješenjem Vrhovnog suda odbačena je podnositeljeva revizija podnesena protiv drugostupanjske presude.

U obrazloženju rješenja Vrhovnog suda istaknuto je:

»(...) Kako vrijednost predmeta spora pobijanog dijela presude ne prelazi 200.000,00 kuna, protiv ovog dijela presude nije dopuštena revizija iz čl. 382. st. 1. t. 1. ZPP-a – tzv redovna revizija, pa je u dijelu kojim je izjavljena kao tzv. redovna revizija (čl. 382. st. 1. ZPP-a) nedopuštena.

(...)

Tuženik postavlja pitanje: 'Na kojoj razini radnik kao tužitelj mora učiniti vjerojatnom da je došlo do povrede njegovog dostojanstva, a da bi teret dokazivanja prešao na poslodavca kao tuženika?' Obzirom na odredbu čl. 20. ZSD-a, pitanje kako ga je postavio tuženik nije dovoljno određeno i ovisi o činjeničnim okolnostima pojedinog slučaja, pa ne predstavlja pitanje koje bi bilo važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni u smislu odredbe čl. 382. st. 2. ZPP-a. Isto tako, revident u reviziji nije određeno izložio razloge zbog kojih smatra da je pitanje zbog kojeg je revizija podnesena važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni. Naime, u reviziji se samo općenito ističe pogrešno pravno shvaćanje nižestupanjskih sudova, dok se određeno ne ukazuje na različitu praksu drugostupanjskih sudova, niti na zauzeta shvaćanja revizijskog suda koja eventualno nisu podudarna s iznijetim pravnih shvaćanjem u pobijanoj odluci, što nije dovoljno za ocjenu dopuštenosti revizije u smislu cit. odredbe čl. 382. st. 2. i 3. ZPP-a.«

III. PRIGOVORI PODNOSITELJA

12. Podnositelj u ustavnoj tužbi navodi:

»Dakle, prvostupanjski i drugostupanjski sud su samo na temelju tužiteljičinih tvrdnji, odnosno njenog iskaza, bez ikakvog konkretnog dokaza ili barem indicije, utvrdili kako je tužiteljica učinila vjerojatnim postojanje diskriminacije.

(...)

Pri tome prvostupanjski i drugostupanjski sudovi su propustili činjenicu da tužiteljica svoja saznanja o navodnoj diskriminaciji nije crpila na temelju neposrednih saznanja, već na temelju kazivanja drugih djelatnika tuženika.«

IV. DOPUŠTENOST USTAVNE TUŽBE

1) Načelna stajališta

13. Članak 62. stavak 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 99/99., 29/92. i 49/02. – pročišćeni tekst; u daljnjem tekstu: Ustavni zakon) glasi:

»Članak 62.

(1) Svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom, odnosno Ustavom zajamčeno pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu (u daljnjem tekstu: ustavno pravo).

(...)«

14. U rješenju broj: U-III-2119/2010 od 18. ožujka 2015. (»Narodne novine« broj 44/15.), Ustavni sud iznio je pravno stajalište prema kojemu:

»5. Tijekom ustavnosudskog postupka utvrđeno je da su presude, koje ustavnom tužbom osporava podnositelj, donesene u parničnom postupku u kojem se odlučivalo o imovini podnositelja koja je bila povezana s njegovom javnopravnom zadaćom.

Podnositelj je, naime, javnopravna osoba (ustanova) koje je osnivač (u smislu članka 44. stavka 1. Zakona o zdravstvenoj zaštiti) Republika Hrvatska. Sa svojim osnivačem, Republikom Hrvatskom, podnositelj je u obavljaju zdravstvene djelatnosti kao javne službe organizacijski i funkcionalno usko povezan.

6. Ustavni sud napominje da, unatoč tome što javnopravna tijela imaju opću pravnu sposobnost biti stranke u postupcima pred sudovima, to ne znači automatski da imaju i sposobnost biti nositelji zaštite ustavnih prava u ustavnosudskom postupku. Slijedom navedenog, Ustavni sud ističe da je pitanje prava na podnošenje ustavne tužbe od strane Republike Hrvatske razmatrano u više slučajeva postupanja Ustavnog suda u okviru njegove nadležnosti pružanja konkretne ustavnopravne zaštite.

Rješenjem broj: U-III-2154/2007 od 5. studenoga 2009. (objavljenim u 'Narodnim novinama' broj 140/09.), odbačena je ustavna tužba podnositeljice, Republike Hrvatske, kao nedopuštena te je izraženo stajalište da 'država nije ovlaštena na podnošenje ustavne tužbe protiv odluka svojih vlastitih tijela niti je po naravi stvari moguće da joj budu povrijeđena ljudska prava i temeljne slobode'. Navedeno stajalište potvrđeno je i rješenjem Ustavnog suda broj: U-III-1709/2009 od 5. veljače 2013.

U tom je rješenju Ustavni sud, između ostalog, istaknuo:

'Ustavna tužba je ustavnopravno sredstvo zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda koja mogu biti povrijeđena pojedinačnim aktima tijela državne ili javne vlasti Republike Hrvatske. Republika Hrvatska može biti stranka u postupcima pred redovnim i specijaliziranim sudovima ustrojenim na temelju Zakona o sudovima, ali u okolnostima konkretnog slučaja ne može biti nositeljica zaštite ustavnih prava. Drugim riječima, nije ovlaštena biti podnositeljica ustavne tužbe u postupku zaštite ustavnih prava pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske.'

7. U odnosu na pravne osobe koje su ujedno i javnopravna tijela čiji je osnivač država i njihovo ovlaštenje da budu nositelji ustavnih prava, Ustavni sud je u odlukama broj: U-III-738/2005 i U-III-1694/2005., obje od 18. prosinca 2012., zauzeo stajalište da podnositeljica, Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka, 'kao državna agencija nije ovlaštena na podnošenje ustavne tužbe u smislu članka 128. alineje 4. Ustava jer u konkretnoj pravnoj situaciji i ne može biti nositelj zaštite ustavnih prava.' Navedeno je stajalište Ustavnog suda potvrđeno rješenjima Ustavnog suda broj: U-III-744/2010 od 14. ožujka 2013., U-III-3182/2011 od 23. svibnja 2013. (objavljeno u 'Narodnim novinama' broj 67/13.) i dr.

8. U odnosu na HZZO kao podnositelja ustavne tužbe, Ustavni sud je u više slučajeva meritorno odlučivao o ustavnim tužbama, pa tako i u predmetu broj: U-III-160/2009, na koji se podnositelj u ustavnoj tužbi u ovom konkretnom slučaju poziva. Odlukama broj: U-III-3763/2011 i U-III-1667/2010, obje od 4. travnja 2012., odbijene su ustavne tužbe podnositelja jer je utvrđeno da nije riječ o postupanju